

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΛΑΪΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΡΠΑΘΟΥ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

Του Αριστείδη Ν. Δουλαβέρα

Η Κάρπαθος είναι ίσως το λαογραφικότερο νησί του Αιγαίου. Ένα νησί, το οποίο, ακόμα και σήμερα, έχει έντονα χαρακτηριστικά στοιχεία της συνέχειας του λαϊκού πολιτισμού. Έχει, εξ άλλου, να επιδείξει ιδιαίτερος σημαντικό, κατά την Ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία, λαογραφικό και εν γένει πολιτιστικό πλούτο. Πέντε διεθνή συνέδρια, που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί, με ισάριθμους ογκώδεις τόμους Πρακτικών, αλλά και πλήθος άλλων δημοσιευμάτων και διατριβών, αποδεικνύουν το τεράστιο επιστημονικό ενδιαφέρον για τον σπουδαίο αυτόν λαϊκό πολιτισμό. Έτσι, λοιπόν, προέκυψε η ανάγκη για την ύπαρξη ενός επιστημονικού φορέα, που θα αναλάμβανε τη μελέτη του πολιτισμού αυτού. Η κυοφορηθείσα για αρκετό διάστημα ιδέα έλαβε σάρκα και οστά με την ίδρυση του Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου, που εγκρίθηκε από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου Αθηνών στις 20 Δεκεμβρίου 2012 (πρυτανεία Θεοδοσίου Ν. Πελεγράνη).

Είχαν βέβαια προηγηθεί δύο ομόφωνες συνεδριάσεις: Η πρώτη ήταν του Τομέα Βυζαντινής Φιλολογίας και Λαογραφίας (Διευθυντής ο καθηγητής Ιωάννης Πολέμης), στις 8 Απριλίου 2012, για την ίδρυση Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού στην Κάρπαθο, ύστερα από σχετική εισήγηση στη Γενική Συνέλευση του καθηγητή και διευθυντή του Σπουδαστηρίου Λαογραφίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Μηνά Αλ. Αλεξιάδη. Η θετική ομόφωνη εισήγηση στη συνέχεια εστάλη στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος.

Η δεύτερη συνεδρία ήταν της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος Φιλολογίας (πρόεδρος η καθηγήτρια Ελένη Καραμαλέγκου), στις 22 Ιουνίου 2012, όπου αποφασίστηκε η ίδρυση του Ινστιτούτου, εγκρίθηκε ο κανονισμός λειτουργίας του και απεστάλη η απόφαση στη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου για τα περαιτέρω.

Ανάλογες αποφάσεις είχαν ληφθεί και από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας (πρόεδρος ο ομότιμος καθηγητής Μιχαήλ Γ. Μερακλής, γενικός γραμματέας ο καθηγητής Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης) και το Δημοτικό Συμβούλιο Καρπάθου (δήμαρχος ο Μιχαήλ Φρ. Χανιώτης, πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου ο Γεώργιος Θ. Νισύριος).

Σκοποί του Ινστιτούτου είναι:

- Η προαγωγή της βασικής θεωρητικής και εφαρμοσμένης επιστημονικής έρευνας του λαϊκού πολιτισμού στον Ελληνικό χώρο και με ιδιαίτερη έμφαση στον χώρο της Δωδεκανήσου και άλλων νησιών του Αιγαίου,
- Η διάδοση της γνώσης του λαϊκού πολιτισμού σε κάθε ενδιαφερόμενο, τους μαθητές και εκπαιδευτικούς των Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Καρπάθου και ιδίως στους φοιτητές Φιλολογίας και των άλλων

Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής, των Παιδαγωγικών Τμημάτων του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς επίσης και άλλων Πανεπιστημίων, προκειμένου να επιτευχθεί η καλύτερη κατάρτιση των λειτουργών της Εκπαίδευσης σε θέματα λαϊκού πολιτισμού.

Για την εκπλήρωση των σκοπών του Ινστιτούτου πραγματοποιούνται, μεταξύ άλλων, και οι εξής δραστηριότητες:

- 1) Οργάνωση σεμιναριακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων, ομιλιών, διαλέξεων, συνεδρίων.
- 2) Επιτόπιες έρευνες και επισκέψεις σε Δήμους, πόλεις και χωριά κατά κύριο λόγο της Δωδεκανήσου και άλλων νησιών του Αιγαίου για τη συγκέντρωση, ανάδειξη και επεξεργασία πρωτογενούς λαογραφικού υλικού.
- 3) Προσκλήσεις ειδικών ερευνητών από διάφορους επιστημονικούς κλάδους.
- 4) Συνεργασία με Ελληνικά ή ξένα Ανώτερα ή Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ερευνητικά Κέντρα, Ινστιτούτα και οργανισμούς του ίδιου ή συγγενούς επιστημονικού ενδιαφέροντος.
- 5) Έκδοση σχετικών δημοσιευμάτων.
- 6) Διεξαγωγή Ερευνητικών Προγραμμάτων.
- 7) Επικουρία σε μεταπτυχιακούς φοιτητές και υποψήφιους διδάκτορες Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων για την εκπόνηση μεταπτυχιακών εργασιών και διδακτορικών διατριβών με θέματα από τον λαϊκό πολιτισμό.
- 8) Τήρηση Αρχείου Προφορικής Παράδοσης και άλλα.

Η Διοίκηση του Ινστιτούτου ανατέθηκε, με βάση το Σύμφωνο Συνεργασίας των τριών φορέων, σε Πενταμελή Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τον Διευθυντή του Ινστιτούτου καθηγητή Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, ως Πρόεδρο, τον καθηγητή Λαογραφίας Πανεπιστημίου Θράκης Μανόλη Γ. Βαρβούνη και τον αναπληρωτή καθηγητή Λαογραφίας Πανεπιστημίου Θράκης Μανόλη Γ. Σέργη (εκ μέρους της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας), τη λέκτορα Κοινωνικής Λαογραφίας του Τμήματος Φιλολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών Βασιλική Χρυσανθοπούλου και τον εκάστοτε Δήμαρχο Καρπάθου, που τώρα είναι ο Ηλίας Ανδρ. Λάμπρος. Καθήκοντα διευθυντή ανατέθηκαν στον καθηγητή Λαογραφίας του Τμήματος Φιλολογίας Μηνά Αλ. Αλεξιάδη. Η επίσημη αναγγελία της ίδρυσης του Ινστιτούτου έγινε σε Ειδική Συνεδρία του Δημοτικού Συμβουλίου Καρπάθου, στις 9 Αυγούστου 2013, με την παρουσία του Σεβασμιοτάτου Μητροπολίτη Καρπάθου και Κάσου Αμβροσίου, των Τοπικών Αρχών του νησιού, του Πρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθηγητών Πανεπιστημίου και πολλών Καρπαθίων.

Το Ινστιτούτο οργάνωσε και πραγματοποίησε μέχρι τώρα δύο Κύκλους μεταπτυχιακών πανεπιστημιακών μαθημάτων Λαογραφίας στην Κάρπαθο. Ο Πρώτος Κύκλος μαθημάτων πραγματοποιήθηκε με εξαιρετική επιτυχία από 9 έως 16 Νοεμβρίου 2014. Τα μαθήματα έγιναν στην πρωτεύουσα του Δήμου Καρπάθου Πηγάδια και στις Δημοτικές Κοινότητες Απερίου, Μενετών και Ολύμπου, όπου θα λειτουργήσουν Παραρτήματα του Ινστιτούτου. Τα μεταπτυχιακά μαθήματα οργανώνονται με τη συνεργασία του Καρπαθιακού Οργανισμού Παιδείας Αθλητισμού και Πολιτισμού του Δήμου Καρπάθου (πρόεδρος Γιώργος Βασιλαράκης) και του τοπικού Συλλόγου του Ινστιτούτου (εκπρόσωποι Αρχιμανδρίτης Καλλίνικος Μαυρολέων και Ηλίας Εμμ. Βασιλαράς). Τα μαθήματα παρακολούθησαν ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών Λαογραφίας του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, εκπαιδευτικοί και λοιποί ενδιαφερόμενοι (από την Κάρπαθο ή την υπόλοιπη

Ελλάδα). Δίδαξαν οι πανεπιστημιακοί καθηγητές Λαογραφίας Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, Μανόλης Γ. Βαρβούνης, Μανόλης Γ. Σέργης, Αριστείδης Ν. Δουλαβέρας, Μαρία Γκασούκα, Γεώργιος Ι. Θανόπουλος, η εντεταλμένη επίκουρη καθηγήτρια Αθηνά Μαχά - Μπιζούμη και η διδάκτωρ Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Ελένη Μανωλοπούλου.

Με πολλή επιτυχία ολοκληρώθηκε και ο Δεύτερος Κύκλος Σεμιναριακών Μεταπτυχιακών Μαθημάτων Λαογραφίας, που πραγματοποιήθηκε από τις 19 έως και τις 26 Απριλίου 2015. Τα Μαθήματα πραγματοποιήθηκαν στα χωριά Όθος, Βωλάδα, Αρκάσα, Πηγάδια και στην Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή Αγ. Γεωργίου Βασσών και τα παρακολούθησαν δώδεκα μεταπτυχιακοί φοιτητές Λαογραφίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πολλοί εκπαιδευτικοί και άλλοι ενδιαφερόμενοι από την Κάρπαθο. Ο Κύκλος αυτός περιελάμβανε μαθήματα, επισκέψεις και ξεναγήσεις σε ορισμένα από τα χωριά του νησιού, επιτόπια έρευνα και μύηση των συμμετεχόντων των μεταπτυχιακών φοιτητών σε τοπικά εδέσματα, ήθη και έθιμα. Δίδαξαν οι πανεπιστημιακοί καθηγητές Ερασμία -Λουΐζα Σταυροπούλου (καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας, Πρόεδρος του Τμήματος Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών), Χρίστος Αλεξίου (ομότιμος καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου του Birmingham), Βάλτερ Πούχνερ (ομότιμος καθηγητής Θεατρολογίας του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Α΄ Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας), Γεώργιος Κατσαδώρος (επίκουρος καθηγητής Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου), Βασιλική Χρυσανθοπούλου (λέκτορας Κοινωνικής Λαογραφίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών), και Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης(καθηγητής Λαογραφίας και Διευθυντής του Ινστιτούτου).

Το Ινστιτούτο, μέσα σε σύντομο σχετικά χρόνο από τη λειτουργία του, έχει ήδη αναπτύξει και πολύ αξιόλογη εκδοτική δραστηριότητα. Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί τα παρακάτω έργα:

- 1.Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Η Κάρπαθος σε Αρχαίους Έλληνες, Λατίνους και Βυζαντινούς συγγραφείς*, Αθήνα 2013, σσ.104 (με τη συνεργασία των εκδόσεων Καρδαμίτσα).
2. Αλίκη Αθ. Μανδηλαρά, *Το λαϊκό δρώμενο της «Τράτας» στη Σκύρο: Μνήμες και επιδράσεις στην πολιτιστική ταυτότητα της τοπικής κοινωνίας*, Αθήνα 2014 (με τη συνεργασία των Εκδόσεων Αρμός).
3. Μητροπολίτης Κω και Νισύρου Ναθαναήλ Διακοπαναγιώτης, *Η Οσία Μελώ στη Βουρρίνα της Κω: Λαϊκή παράδοση και λατρεία*, Αθήνα 2014, σσ.182 (με τη συνεργασία των Εκδόσεων Αρμός).
4. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Έντυπη Διαφήμιση και Λαϊκός Πολιτισμός*, Αθήνα 2014, σσ. 164 (με τη συνεργασία των Εκδόσεων Gutenberg).
- 5.Μαρίνα Βρέλλη-Ζάχου, *Η ενδυματολογική έρευνα της Καρπάθου*, Αθήνα 2014, σσ.173 (με τη συνεργασία των Εκδόσεων Γρηγόρη).

6. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης, *Κλοντ Φωριέλ και Φιλελληνισμός*, Αθήνα 1015, σσ.75 (με τη συνεργασία των Εκδόσεων Γρηγόρη).
7. Σοφία Κλαδά, «Μήλος»: *Δομή και ταυτότητες μιας επαρχιακής εφημερίδας*, Αθήνα 2015, σσ.172 (με τη συνεργασία των Εκδόσεων Γρηγόρη).
8. Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης-Μαριάνθη Καπλάνογλου - Αριστείδης Ν. Δουλαβέρας (επιμέλεια), *Η αναγόρευση του καθηγητή Wolfgang Mieder σε Επίτιμο Διδάκτορα του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών*, (Μεγάλη Αίθουσα Τελετών, 16 Δεκεμβρίου 2014), Αθήνα 2015, σσ.80 (με τη συνεργασία των Εκδόσεων Καρδαμίτσα).
9. *Κάρπαθος και Λαογραφία. Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Καρπαθιακής Λαογραφίας* (Μάιος 2013), Επιστημονική Επιμέλεια: Μηνάς Αλ. Αλεξιάδης (με τη συνεργασία της Πόπης Ξανθάκου), Αθήνα 2016.

Το Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού είναι πραγματικό απόκτημα για την Κάρπαθο και γενικότερα για τα Δωδεκάνησα. Οι μέχρι τώρα δραστηριότητές του δείχνουν αξιόλογο διδακτικό, επιστημονικό και εκδοτικό έργο. Οι επιμορφωτικές δυνατότητες που προσφέρονται μέσω του Ινστιτούτου σε εκπαιδευτικούς και κάθε ενδιαφερόμενο είναι πραγματική συμβολή στην πνευματική, επιστημονική και πολιτιστική γενικότερα προοπτική της Καρπάθου. Είναι αξιέπαινοι όλοι όσοι συνέβαλαν στην ίδρυση και λειτουργία του μοναδικού αυτού Ινστιτούτου Λαϊκού Πολιτισμού στην Ελλάδα. Το Ινστιτούτο αυτό ήταν ιδέα του Καρπάθιου καθηγητή Μηνά Αλ. Αλεξιάδη, ο οποίος είχε πρωτεύοντα ρόλο στην επίτευξη του στόχου αυτού και κατέβαλε πολύχρονες προσπάθειες για την υλοποίησή του. Στην ίδρυση του Ινστιτούτου συνέβαλαν επίσης : Ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Καρπάθου και Κάσου κ. Αμβρόσιος, ο τότε Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών και νυν Υφυπουργός Παιδείας κ. Θεοδόσης Πελεγρίνης, επίσης Καρπάθιος, η τότε πρόεδρος του Τμήματος Φιλολογίας και τώρα Κοσμήτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής καθηγήτρια Ελένη Καραμαλέγκου, ο τότε Διευθυντής του Τομέα Βυζαντινής Φιλολογίας και Λαογραφίας καθηγητής Ιωάννης Πολέμης και όλα τα μέλη του Τομέα, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας καθηγητής Μιχαήλ Γ. Μερακλής και το Δ.Σ. της Εταιρείας, ο Δήμος Καρπάθου και οι καθηγητές της Νομικής Σχολής Σπυρίδων Φλογαΐτης και Γιώργος Γεραπετρίτης. Ευχόμαστε στο Ινστιτούτο Λαϊκού Πολιτισμού Καρπάθου να μακροημερεύσει και να αποτελεί τον τηλαυγή επιστημονικό φάρο των Δωδεκανήσων!

Αριστείδης Ν. Δουλαβέρας
Αναπλ. Καθηγητής Λαογραφίας
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
aris.doulaveras@gmail.com